

Tilastolain uudistus

Tutkimusaineistojen etäkäytön esittelytilaisuus
5.6.2013

Uudistuksen tausta

- Asetus Euroopan tilastoista (EY) N:o 223/2009
- EU:n tilastoalan käytännösääntöihin (CoP 2005) liittyvä vertaisarviointi (Suomessa 2007)
- Tilastotoimen tehostamista ja alueellistamista selvittäneen työryhmän loppuraportti (tilastoaineistojen käyttö ja saatavuus) 2010

Tavoitteet

- Yhdenmukaistaa kansallinen tilastointia koskeva lainsäädäntö Euroopan tilastoista annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU:n tilastoasetus) kanssa.
- Selvittää ja täsmentää tilastotoimea koskevan lainsäädännön muutostarpeet.
- Edistää tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen nykyistä laajempaa hyväksikäyttöä erityisesti tieteellisessä tutkimuksessa
- Muut tarvittavat uudistamis- ja kehittämissuositukset.

Lakimuutoksen valmistelu

- Työryhmä, toimikausi 1.10.2010 – 31.12.2011
- Työryhmä jätti loppuraportin VM:lle 30.12.2011
- Työryhmän loppuraportti oli lausuntokierroksella maalis-huhtikuussa 2012.
- Valmistelu virkatyönä VM:ssä.
- HE 154/2012 Eduskunnalle 11/2012.

Tilastolakiin tehdyt muutokset

- Ammatillinen riippumattomuus (2 §)
- Tieteellisen tutkimuksen edistämistavoite (3 §)
- Tietojen säilytysaika (10 a §)
- Tietojen salassapito ja julkisuus (12 §)
- Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen (13 ja 19 §)
- Julkiseen käyttöön tarkoitetut tiedostot (13 a §)
- Tietojen luovuttamisen tavat ja keinot (13 b §)
- Tiedonantovelvollisuus TK:lle (15 §)
- Yritys- ja toimipaikkarekisterin tietojen julkisuus (18 §)
- Uhkasakon asettamista koskeva toimivalta (23 §)
- Tilastosalaisuuden rikkominen (24 §)
- Hallintopäätöksen tiedoksi antaminen (26 §)
- Muutoksenhaku (27 §)
- Tekniset korjaukset

Tietojen tutkimuskäytön edistäminen

- Lain tarkoitusta koskevaa 3 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että siinä nykyisten tarkoitusten lisäksi todettaisiin nimenomaisesti tutkimuskäytön edistäminen
 - *”Lain tarkoituksena on myös edistää tilastotarkoituksia varten kerättyjen tietojen käyttöä tieteellisissä tutkimuksissa ja yhteiskuntaoloja koskevissa tilastollisissa selvityksissä”.*

Salassapitovelvollisuus

- Lain 12 §:n 1 momenttia muutetaan:
 - *”Tilastotarkoituksia varten annettujen tietojen julkisuudesta ja salassapidosta sekä tietoja koskevasta vaitiolovelvollisuudesta ja hyväksikäyttökiellosta on voimassa, mitä viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään. Lain 24 §:n 1 momentin 16 kohta ei kuitenkaan koske tilastoja laativan viranomaisen hallussa olevia valtion ja kunnallista viranomaista, sen toimintaa ja tehtäviä sekä julkisten palvelujen tuottamista kuvaavia tietoja eikä tämän lain 18 §:ssä tarkoitettuja yrityksiä ja yhteisöjä koskevia tietoja.”*
- Muutosehdotuksella halutaan laajentaa säännös koskemaan myös muita kuin viranomaiskäyttäjiä (tutkijat). Lisäksi selkiytetään yleisen julkisuusperiaatteen ja tilastosalaisuuden suhdetta.

Tietojen luovuttaminen

- Lain 13 §:n 2 momenttia muutetaan seuraavasti:
 - *”Tilastoviranomainen voi luovuttaa tilastotarkoituksiin keräämiään salassa pidettäviä tietoja:*
 - *1) tieteellistä tutkimusta ja yhteiskuntaoloja koskevaa tilastollista selvitystä varten;*
 - *2) toiselle tilastoviranomaiselle ja sen toimialaan kuuluvan tilaston kehittämistä, tuottamista ja laadunparannusta varten;*
 - *3) muulle Euroopan tilastojärjestelmään kuuluvalla viranomaiselle (ESS-viranomainen) sen vastuulla olevan Euroopan tilaston kehittämistä, tuottamista ja laadunparannusta varten;*
 - *4) Suomen Pankille sen vastuulla olevan Euroopan tilaston kehittämistä, tuottamista ja laadunparannusta varten.”*
 - *5) toiselle tilastoviranomaiselle tieteelliseen tutkimukseen ja tilastolliseen selvitykseen käytettävän tutkimusaineiston teknistä muodostamista varten*

Suora ja välillinen tunnistaminen

■ Lain 13 §:n 3 momentti

- ”*Tilastoviranomainen ei saa luovuttaa 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa sellaisia tilastoyksikön tunnistetietoja, joiden perusteella tilastoyksikkö voidaan tunnistaa suoraan. Tilastoviranomainen voi kuitenkin edellä tarkoitetuissa tilanteissa antaa käyttöoikeuden sellaisiin salassa pidettäviin tietoihin, joiden perusteella tilastoyksikkö voidaan tunnistaa välillisesti. Välttämättömät tunnistetiedot voidaan luovuttaa 2 momentin 2-4 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa.*” (ESS-viranomaiset, SP)

- Suora tunnistaminen: nimi, osoite, julkisesti saatavilla oleva tunnistenumero.
- Käyttöoikeus on tietojen luovuttamista rajoitetumpi oikeus käsitellä tietoja.

Julkiseen käyttöön tarkoitetut tiedostot

- Lakiin lisätään uusi julkiseen käyttöön tarkoitettuja tiedostoja koskeva 13 a §:
 - *”Tämän lain 12 §:ssä tarkoitetun salassapidon estämättä tilastoviranomainen voi tuottaa ja antaa julkiseen käyttöön sellaisia tilastotarkoituksiin kerätyistä tiedoista muodostettuja tiedostoja, joista on poistettu tunnistetiedot ja jotka on käsitelty siten, ettei tilastoyksikköä voida tunnistaa suoraan tai välillisesti.”*
- Julkiseen käyttöön tarkoitetut tiedostot palvelevat erityisesti opetuskäytössä.

Voimaantulosäännös

- Laki tilastolain muuttamisesta 361/2013
- Voimaan 1.9.2013.
- Sovelletaan takautuvasti myös ennen lain voimaan tuloa kerättyihin aineistoihin - myös haastattelutiedonkeruuna kerättyihin aineistoihin, jos tiedonantajien suostumusta ei tietojen suuren määrän, tietojen iän tai muun sellaisen seikan vuoksi ole mahdollista hankkia uudelleen.
 - Hallintovaliokunta: Suostumus on ensisijainen luovutusperuste, josta voidaan poiketa vain laissa mainituilla perusteilla.